

JAAK BESAGE versus PIET HEYN

De dood van de grote Hollandse Admiraal PIET HEYN wordt toegeschreven aan een Oostends kaperskapitein JAAK BESAGE. Een straat op de Vuurtorenwijk, de JACOB BESAGESTRAAT, herinnert ons op een discrete wijze aan dit feit. Het relaas van het gebeuren staat beschreven in BOWENS (1). Hierbij ligt het zwaartepunt bij het feit dat, dank zij de aanval van de Oostendenaar Jaak BESAGE, het vlaggeschip van de Hollanders het zwaar te verduren kreeg en Piet HEYN zo zwaar gewond werd dat hij kort daarop aan zijn verwondingen overleed. De tegenaanval van het Hollandse vlaggeschip was echter even fel zodat ook Jaak BESAGE er het hachje bij inschoot.

Dit gebeuren vond, in eigen land, weinig weerklank. Buiten de vermelding in BOWENS, vinden we nog twee geromantiseerde beschrijvingen bij GERBOSCH (2) en de BURBURE de WESENBEEK (3) en een korte, nuchtere vermelding bij J. VAN BEYLEN (4) en HAMBYE (5).

Van onze noorderburen moeten we over Jaak BESAGE niet veel informatie verwachten. Voor hen was de "Killer" van Piet HEYN een Duinkerker en Duinkerkers beschouwden zij, vanwege hun kapersactiviteiten, als vogelvrijverklaarden die zelfs niet gevangen genomen werden, maar gewoon over boord werden gegooid (het beruchte "voeten spoelen").

Ook bij onze zuiderburen moeten we Jaak BESAGE niet gaan zoeken want H. MALO (6) schrijft de dood toe aan Mathieu ROMBOUT, Duinkerker en Vice-Admiraal van Vlaanderen.

Hoe zat de vork nu eigenlijk in de steel ?

Laten we eerst even de tekst van BOWENS in herinnering brengen om daarna op basis van andere bronnen het relaas van dit gebeuren aan te vullen.

Nauwkeurige Beschryving der Stad Oostende.

Pieter Heyn, dien beroemden hollandschen Admiraal der zeventienste Eeuwe, ontmoette in het jaer 1629 dry oostendfche Kaepers, de welke hy aenstonds toezeylde, meynende die met den eersten Aenval t'overmeesteren; maer in plaets van hun de Vlagge te zien stryken, gelyk hy zig verbeeld had, ontmoette hy eenen hardnekkigen tegenstand. Een der oostendfche Schepen, gevoerd door Kapiteyn *Jac. Besage*, bediende zig zoo wel van zyn Geschut, dat den Admiraal *Heyn* door enen Kanonbal doorfchoten wierd. (a) Den hollandschen Onder-admiraal het Gevegt volvoerende, wierd den dapperen Kapiteyn *Besage* ook dood geschoten op zyn Dek, 'tgene niet konde beletten dat zynen Onder-kapiteyn standvastig aenhiel; maer de twee andere oostendfche Schepen alle hunne Masten en Zeylen verloren hebbende, wierden door d'Hollanders overmeesterd, en tot Rotterdam opgebracht, benevens het dood lichaam van den Admiraal *Pieter Heyn*, 'tgene op den 4 July met groote plegtigheyd begraven wierd in de groote Kerk tot Delft. Het Schip van Kapiteyn *Besage* liep in enen zeer slegten staet tot Oostende op, alwaer zyn lichaam begraven wierd in de Parochie-kerk der zelve Stad, wordende zyne Graf-ftede met het volgende Opschrift verheerlykt :

Tot loffelyck gedaght, der vroomen Capiteyn
Jacques Besage die, den Koninck t'Edel Greyn,
 Getrouwelyck heeft gedient, zynde onder het gebieden
 Van d'Edelmogend'Heer, die eere moet geschieden
Charles van Bourgonie, Graef van Wacken Reyn
 Waer door *Besage* heeft, in't groot Neptunus Pley
 Getoont syn kloek geweld, ten heeft hem noeyt verdrotten
 Den geusen Admiraal, heeft hy selfs dootgeschoten.
 T'was hunnen Generael, *Pieter Pieterffen Heyn*,
 Voor wie de groote Zee, scheen wesen veel te cleyn,
 Hy noemt hem onsen schrick, den roem der Batavieren
Besage wel gemoet, doet hem van 'tleven swieren,
 En als hy met geweld, dit stuck had uytgerecht
 Zoo was hy wel te vreen, te blyven in't Geveght.
 Volhertigh in den strydt, is hy seer kloeck gebleven,
 Tot dat hy vechterhant, gelaeten heeft syn leven
 In Juny seventhien, t'jaer seshien hondert met
 Negen-en-twintigh maer, elck een die hier op let
 Tot laevenis van syn Ziel, hem u Gebedt wilt schenken,
 En ghyt den Heere wilt befaen die Ziel gedencken.

Op 26 maart 1629 wordt Pieter Pieterszoon HEYN aangesteld tot Luitenant-Admiraal van Holland en West-Friesland en op 19 april 1629 wordt hij beëdigd (7). Aan boord van de "Vliegende Groene Draeck" (4)(8), met als vlaggekaptitein Maarten Harpertszoon TROMP, vertrok hij in mei van hetzelfde jaar (7) aan het hoofd van 12 schepen (3) met een blokkadeopdracht voor de Vlaamse kust. Op 18 juni 1629 (11) ontmoet hij drie Duinkerkers die hij onmiddellijk aanviel (7) of die hem onmiddellijk aanvielen (8). De drie Duinkerkers die hem aanvielen waren in werkelijkheid drie Oostendse schepen waarover Mathieu ROMBAUT het algemeen bevel voerde (5) (10). De twee andere kapiteins waren J. BESAGE en Henri OSTEN, beide Oostendenaars (1)(2)(3).

Jaak BESAGE opende als bevelhebber van het Oostendse fregat "ANNA" de aanval waarbij hij het vlaggeschip als doelwit nam. De vrijheid van individueel handelen was bij de Duinkerkers spreekwoordelijk en een van hun bijzonderste wapens.

Bij deze aanval werd Piet HEYN door een kanonbal aan de schouder getroffen (5). Maarten Harpertszoon TROMP, die zijn admiraal getroffen zag, zette de tegenaanval in. Jaak BESAGE kreeg het aan boord van de "ANNA" zwaar te verduren. Hijzelf werd gedood maar zijn tweede "in bevel" kon zich vrijmaken en liep met de "ANNA" Oostende binnen (1)(2)(3).

Wat gebeurde er met de twee andere schepen? Volgens BOWENS werden ze beiden door de Hollanders overmeesterd en naar Rotterdam gebracht (1).

Naar alle waarschijnlijkheid werd echter alleen OSTEN met zijn schip overmeesterd en opgebracht naar Rotterdam, want Harpertszoon TROMP werd bij deze gelegenheid beloond met een gouden penning voor het veroveren van een Duinkerkerse kaper (9).

Mathieu ROMBOUT kon waarschijnlijk met zijn schip ontkomen, want nergens wordt vermelding gemaakt van een overmeestering bij deze gelegenheid (10).

Zoals in het verslag van BOWENS te lezen is, werd Jaak BESAGE, met de nodige eer, in de hoofdkerk van Oostende begraven. Piet HEYN kreeg op zijn beurt, op 's lands kosten, een begrafenis in de oude kerk van Delft. Dit op 4 Juli 1629.

J.B. DREESEN

-
- (1) Bowens, "Nauwkeurige Beschrijving van de Stad Oostende", Brugge 1792, deel 1 blz. 108.
 - (2) Gerbosch, "Amiraux et Corsaires Belges", Bruxelles 1943, blz. 211-216.
 - (3) Burbure de Wesenbeek, "Une Anthologie de la Marine Belge", Antwerpen 1963, blz. 338-340.
 - (4) J. Van Beylen, "Schepen van de Nederlanden", Amsterdam 1970, blz. 68.
 - (5) Hambye, "l'Aumonerie de la Flotte de Flandre au 17 Siècle", Louvain 1967, blz. 33.
 - (6) Malo, "Les Corsaires dunkerquois et Jean Bart", Paris 1913-14.
 - (7) Maritieme Encyclopedie, deel 3, Bussum 1971, onder Heyn P.P.
 - (8) J. Van Beylen, in de "Maritieme Geschiedenis der Nederlanden", Bussum 1977, deel 2 ; Oude Scheepstypen blz. 58.
 - (9) Maritieme Encyclopedie, deel 7, Bussum 1973, onder Tromp M.H.
 - (10) Maritieme Encyclopedie, deel 6, Bussum 1972, onder Rombout M.
 - (11) Volgens Hambye, zie (5); 17 juni en J. Van Beylen, zie (4); 20 juni.